

De lees- en leefwereld van jongeren

Leesoffensief Brabant, 6-10-'22, Merel Kuitert

Genoemde boekentips:

C-boeken:

- Grondvuur – Mirjam Gielen (oorlog, familiegeheimen, verschillende vertelperspectieven)
- Geheimen passen niet in een verhuisdoos – Marike Goslinga (kindermisbruik, chantage, leefwereld van een 13-jarige)

D-boeken:

- Eén - Sarah Crossan (Siamese tweeling, armoede, dood, poëtisch)
- Op het einde gaan ze allebei dood – Adam Silvera (science fiction, homoseksualiteit, rouw)
- Het meisjesmanifest – Carlie van Tongeren (feminisme, humor, social media)
- De eigenzinnigheden van Leah Burke – Becky Albertalli (body positivity, biseksualiteit, humor)
- De laatste uren van Josephine Donkers - Daniëlle Bakhuis (geheimen, dun boek, thriller)
- Kop vol gruis – Erik Wouters (simpel, autisme, ik-vertelperspectief)
- Moordgids voor lieve meisjes – Holly Jackson (thriller, vriendschap, interessante verhaaltijl)

Non-fictie:

- B/Slash boeken (o.a. Latino King en Miss Dakloos)
- Rotjongens – Bibi Dumon Tak (gevangenisleven, eigen verhaal vertellen)
- Body Positive Power – Megan Jayne Crabbe (seksualiteit, persoonlijke verhalen, lichaamsacceptatie)

Presentatie

Jongeren: Een leefwereld

Wat valt er volgens jullie onder de term jongeren?

Voor sommigen zal dat zijn tussen 12 en 18 jaar, maar voor ons bibliotheekmedewerkers vallen ook de studenten (18 tot 26) nog onder de term jongeren. En probeer ze nu eens voor je te zien: Waar denk je aan? Zijn ze wit of zwart? Meisjes, jongens, misschien wel non-binair? Zijn ze hoog- of laagopgeleid? Met het antwoorden op deze vragen zul je al snel merken, je zit in een bubbel. En natuurlijk hebben wij bibliothecarissen dat ook, want welke jongeren komen er naar Bibliotheek om een boek te lezen voor hun plezier? Juist: Blanke, hoogopgeleide meiden.

Om uit deze bubbel te stappen moeten we jongeren beter leren begrijpen. Wat houdt hen bezig? Wat doen ze in hun vrije tijd? Allereerst is het mediagebruik van jongeren flink gestegen. Het zal je wellicht niet verbazen, maar gemiddeld spenderen jongeren het meeste deel van hun vrije tijd op sociale media. Daarnaast hebben ze natuurlijk contact met vrienden of familie, sporten, een bijbaantje en culturele activiteiten, denk aan een tripje naar de bioscoop of een museum.

Hoe gedragen ze zich op social media, en hoe kan je hier als organisatie een rol in spelen om hen te bereiken?

De harde cijfers zijn dat het social media gebruik hoog is. Bijna alle jongeren gebruiken dagelijks social media. Ze zijn dan vooral te vinden op TikTok (jongere jongeren) Instagram ('oudere' jongeren), WhatsApp en Snapchat, en nog een klein gedeelte op Facebook en BeReal. Als organisatie kun je hier natuurlijk op inspelen door ook social media te gaan gebruiken. Als Bibliotheek gebruiken wij TikTok en Instagram om jongeren op de hoogte te houden van onze activiteiten, maar ook om ze boekentips te geven en ze te laten zien dat de Bibliotheek vermaak kan bieden buiten schooltijd. Ben je een schoolorganisatie? Zorg dan vooral dat je ook online zichtbaar bent! Laat creaties van leerlingen (met toestemming) zien en hou hen op de hoogte van activiteiten en bijvoorbeeld uitval, maar ook van tips van medewerkers. Dan gaat het voor hen meer 'leven'. Vergeet hierbij vooral niet de jongeren zelf. Voor én door jongeren werkt zo'n pagina altijd het beste. Zij kennen immers de trends, kunnen goede foto's maken en weten wat er speelt.

Wat lezen jongeren?

Wat lezen jongeren in hun vrije tijd?

Wat jongeren lezen verschilt natuurlijk per jongere, maar sinds de opkomst van het populaire Booktok, en ook daarvoor vanwege de beperkte financiële ruimte van jongeren, lezen zijn meer Engels. Engelse Young Adult boeken zijn dan ook populair in de boekhandel en op social media. Ook zijn Manga-strips en Graphic Novels populair en worden daar veel Netflix-series omheen gemaakt. Denk aan *Heartstopper* en *Death Note*. Daarnaast lezen jongeren natuurlijk Young Adult boeken, een stijl die speciaal voor hen geschreven is en waarbij jongvolwassenen een hoofdrol spelen. Young Adult fantasy is daarbij veruit het populairst.

Wat lezen (of moeten jongeren lezen) voor school?

Bijna alle jongeren moeten boeken lezen voor school. In de onderbouw mogen zij deze boeken vaak zelf kiezen, maar in de bovenbouw gebruiken veel leerkrachten nog Lezen voor de Lijst als houvast. Ze kunnen gebruik maken van Lezenvoordelijst.nl, maar ook van leesadviezen.nl, en nog belangrijker: De tips van bibliotheekmedewerkers, leerkrachten, vrienden en familie én social media. Ook kunnen ze online tips aanvragen, zoals bij ons formulier 'Merel weet raad' dat geïnspireerd is op het Nijmeegse 'Marjolein weet raad'. Een heleboel boeken (en alle Lezen voor de Lijst boeken sowieso) staan in de Online Bibliotheek, waar ook tips per leeftijd worden gegeven.

Wat als ze niet lezen? En wat is 'niets'?

Jongeren lezen minder, en steeds vaker horen we dat jongeren niet van lezen houden. Als goede bibliothecarissen betamen zeggen we dan natuurlijk dat ze het goede boek nog niet hebben gevonden. Maar het is niet dat ze niks lezen: Op social media zijn ze vaak kleine stukken tekst aan het lezen, jongeren lezen de ondertiteling bij films en series en als ze gamen lezen ze daar ook vaak. Daar wordt ook op ingespeeld: Bij het spel Assassins Creed hebben Margje Woodrow en Ronald Giphart een verhaal geschreven dat jongeren gratis konden downloaden, en dat wordt dan ook gedaan. Ook luisterboeken worden 'gelezen', ook al ziet niet iedereen dat hetzelfde. Het zijn echter toch de verhalen die ze meekrijgen. Het moraal van het verhaal: Jongeren zijn bereid te lezen, als het aansluit bij hun leefwereld. Het medium moeten we misschien wat lossen laten.

Hoe verbind je de lees- en leefwereld van jongeren?

Motivatie wordt bepaald door gevoelens van autonomie, competentie en verbondenheid (zelfdeterminatietheorie van Ryan & Deci). Bij lezen betekent dit dat jongeren het gevoel moeten hebben dat ze er zelf voor kiezen hoe, waar en welk boek ze lezen (autonomie), dat ze het kunnen lezen (competentie) en ze niet de enige zijn die lezen (verbondenheid). Dit is op verschillende manieren te bereiken. Zoals al eerder aangestipt is het belangrijk om in te spelen op hun interesses, gamet een jongen graag, of speelt hij graag voetbal? Reik hen dan een boek aan dat erbij aansluit. Kijken we naar autonomie, dan is het belangrijk dat het medium bij de jongere past: Leest hij/zij graag uit een boek, van een e-reader of een luisterboek? Lezen ze graag thuis, op de fiets, in de bibliotheek? En leest de hele klas hetzelfde boek, en heb je de kans om het er met elkaar over te hebben (zoals bij B/Slash?) De pijlers die rechts genoemd worden: Zelfdeterminatie, social media, zichtbaarheid en interesses, zijn erg belangrijk voor het verbinden van de lees- en leefwereld van jongeren.

Verantwoordelijkheid bij de leerling

Om toch nog even op de zelfdeterminatietheorie terug te vallen: Het is belangrijk om de verantwoordelijkheid bij de leerling te leggen. Jongeren zijn natuurlijk niet dom, je kunt ze dus gewoon meenemen in dat ene nieuwtje over de populariteit van Booktok of de teleurstellende PISA-resultaten. Laat hen het belang van lezen inzien, vertel over jouw favoriete boeken en die van bibliothecarissen en docenten, maar leg de verantwoordelijkheid van het kiezen en lezen van een boek bij hen. Enthousiasme kun je overbrengen, dwang niet.

Tip: Volg ons op Instagram en TikTok voor tips! @jongerenbieb